

nem & ad æternam pœnam prædestinatio ets hypothetica;
& consequitur abusum libertatis.

Deinde, rarissima fuit *Prædestinatio Dei absoluta ad æternam gloriam*. Licet nulli Dei attributo repugnet, quod multis concedat Deus tale privilegium: videtur illud tamen ad Virginem Deiparam, ad Joannem Baptistam, ad paucos alios primæ notæ Sanctos fuisse limitatum.

Denique, communis *Prædestinatio Dei*, sive ad æternam beatitudinem, sive ad æternam pœnam, est *Prædestinatio hypothetica*, quæ consequitur merita aut demerita subjecti prædestinati: ita ut penes sit quemque, auxiliante & numquam deficiente gratia supernaturali, non prædestinari æternæ pœnæ, prædestinari æternæ gloriæ & beatitudini. Hinc celebre illud axioma christianum, quod ita eloquenter premit laudatus modo Philosophus simul & Præsul: *si non es prædestinatus, fac ut prædestineris.*

459. OBJ. IV. Divina majestate indignum videtur, curam gerere vilissimarum creaturarum: ergo Deo non attribuenda est talis cura, talis providentia. Probo ant. Indignum magno Rege foret, invigilare alendis aut curandis vilibus Vivariorum suorum animalibus: ergo a pari, aut etiam a fortiori, indignum Deo erit attendere ad suas creatureas; quæ, si cum ipso comparentur, instar nihili sunt.

RESP. Nego ant. Non satis sanum videtur Philosopho, commune illud & toties decantatum Deistarum argumentum. Cur enim indignum Deo erit speciali providentia invigilare iis creaturis, quibus dare existentiam non fuit Deo indignum?

Ad probat. conc. ant. nego cons. & paritatem. Disparitas est; tum quia magnus ille Rex non est creator & pater vilium illorum animalium, quibus proinde paternam non debet curam: tum quia idem ille Rex non potest ad levia & vilia suam mentis attentionem applicare; quin eamdem mentis attentionem, ut pote finitam & limitatam, a majoribus & utilioribus negotiis avertat. Contra, omnium creator Deus omnia debet ad destinam finem pas-

terna cura dirigere; nec illa infinitæ suæ mentis attentione a majoribus & utilioribus avertitur, dum curat minima & levissima.

460. OBJ. V. Potest Deus alium rerum ordinem decernere & producere, præsenti rerum ordine meliorem & perfectiorem; ergo non infinitè sapiens est Dei Providentia.

RESP. Conc. ant. & nego cons. Exterior illa Dei Providentia infinitè sapiens est: quæ finitam omnem sapientiam exorbitat; quæ fini Creatoris & Creaturarum est aprimè consentanea; quæ necessariam omnem & convenientem perfectionem habet, nec majorem exigit. Quis autem neget talem esse præsentem Dei Providentiam, ex ordine naturali simul & supernaturali resultantem?

Ad optimum & perfectissimum nullo modo tenetur Deus: tum quia Deus essentialiter est in se liber; tum quia optimum & perfectissimum in retus creatis aut creandis, essentialiter repugnat. Unde, alter rerum ordo, præsenti rerum ordine melior & perfectior, fuissest aliud divinæ sapientiæ exercitium ad alia Dei consilia & opera relativum: non fuissest respectu Dei, aliquid in se melius & perfectius Providentia nunc existente.

ARTICULUS TERTIUS.

DE LIBERTATE DEI.

461. OBSERVATIO. Existit in Deo vera libertas, seu vera potentia agendi aut non agendi, decernendi aut non decernendi: ita tamen ut hæc Dei libertas nec ad ipsius existentiam, nec ad ipsius scientiam, nec ad ipsius operationes intrinsecas pertineat; sed ad solas operationes divinæ ipsius naturæ extrinsecas referatur, quales sunt creatione Mundi, concessio talium Gratiarum, & sic de aliis.

I. Omnem Deo libertatem adimunt Fatalistæ; qui cum veteribus Græcis & Romanis existimant Deum & Mun-

dum regi irresistibili aliqua necessitate, tum in ordine physico, tum in ordine morali.

II. Deo absolutam libertatem simul & hypotheticam *Necessitatem* attribuit Leibnitzius in sua Theodicea: asserens Deo absolutam & perfectam fuisse libertatem decernendi vel non decernendi creationem Mundi, verbi gratia; sed Deum, in hypothesi ubi supponitur ad creationem Mundi determinatus, jam sua sapientia & bonitate fuisse necessitatum ad creandum Mundum ex possibilibus perfectissimum, potius quam Mundum aliud inter possibles minus perfectum.

Fundatur & innititur Leibnitziana hæc opinio, illud *Optimismi systema*, in eo quod existimet Leibnitzius Deum sine sufficienti Ratione, seu sine sufficienti motivo, non posse agere; nullamque Deo sufficientem esse rationem, ut creet mundum unum minus perfectum, potius quam mundum aliud magis perfectum: suadente & exigente infinita ejus sapientia & bonitate, ut omnipotentiam suam exerceat, quo potest optimo & perfectissimo exerceri modo.

PROPOSITIO PRIOR.

462. Existit in Deo vera & perfecta *Libertas*: que omnem ab ipso excludit *Necessitatem*, tum absolutam, tum hypotheticam.

DEM. I. Deus est Ens infinitè perfectum, Ens in sua natura complectens quidquid melius est habere quam non habere (384). Sed vera & perfecta *Libertas*, seu facultas ad agendum aut non agendum semper expedita & independens, est evidenter aliquid perfectionis, est evidenter aliquid quod melius sit habere quam non habere: ergo Deus in sua natura habet veram & perfectam libertatem.

Pater minor. Sunt enim simul & intelligit unusquisque, quam melius & excellentius sit in agendo aut non agendo esse liberum, quam esse necessitatum.

II. Ut Deus per suam sapientiam & bonitatem necessi-

taretur ad Optimum & perfectissimum: requireretur ut Optimum & perfectissimum foret ipsi Deo melius: Deus enim creat sibi, quidquid ab ipso creator. Porro, vel unius atomi creatio tam bona est Deo in se & ex se essentialiter felicissimo, quam creatio Hominum, Angelorum, Orbisque universi. Ergo objectiva rerum bonitate & perfectione non movetur Deus: ergo ad optimum & perfectissimum, per suam sapientiam aut bonitatem, non necessitatur Deus.

III. Repugnat Creatura omnium possibilium optima & perfectissima, ut inferius demonstrabitur (466): ergo vel nihil potest creare Deus, vel potest create opus quod non sit ex omnibus possibilibus optimum & perfectissimum. Q. E. D.

PROPOSITIO POSTERIOR.

463. *Mundus iste existens non est omnium mundorum possibilium optimus & perfectissimus: ut censuit Leibnitzius.*

DEM. Mundus iste existens & aspectabilis multos habet defectus, multas habet imperfectiones, quibus absolute posset carere: ergo Mundus iste existens & aspectabilis non est omnium mundorum possibilium optimus & perfectissimus.

Patet ant. Cui enim unquam persuaderi poterit homicidia, furtum, sacrilegia, hominum reprobationem, populum internectionem, urbium incendia, famem, pestem, aliaque ejusmodi mala tum physica tum moralia, *Mundo nostro existenti fuisse necessaria & essentialia?* Per mentem hæc tolle mala, saltem plurima: remanet mundus, remanent generales Naturæ Leges, remanet humanum Genus.

Ergo illi defectus, illæ imperfectiones, illa mala, non ingrediuntur essentialē Mundū hujus existentis constitutionem. Ergo mundus hic existens poterat esse, vel perfectior, vel minus imperfectus. Ergo mundus hic existens non est omnium mundorum possibilium in se optimus & perfectissimus. Q. E. D.

OBJECTIONES SOLVENDÆ.

464. OBJECIO I. Deus nunquam fuit indifferens ad Mundum creandum: ergo ad Mundum creandum non fuit liber Deus. Patet consequentia: nam libertas consistit in vera ad agendum aut non agendum indifferentia.

RESP. Dist. ant. Deus nunquam fuit indifferens ad Mundum creandum; indifferentia mere negativa, quæ nihil aliud est quam privatio omnis determinationis, conc. ant: indifferentia positiva; quæ includit facultatem agendi vel non agendi, nego ant & cons.

Quod autem determinationem Mundi creandi habeat ab æterno Deus; illud non impedit quominus hæc determinatio sit libera: quia ab æterno est liberè assumpta; quia penes fuit Deum oppositam ab æterno determinationem habere.

465. OBJ. II. Illi deest sapientia aut bonitas qui inter plura sibi proposita objecta, cum debeat aut velit eligere, quidquam, non eligit optimum. Ergo sua sapientia aut sua bonitate necessitatus est Deus creando Mundum, ut mundum crearet inter omnes possibles optimum & perfectissimum: ergo Mundus iste a Deo creatus, omnium mundorum possibilium est optimus & perfectissimus.

RESP. Dist. ant. Illi deest sapientia aut bonitas, qui inter plura sibi proposita objecta, cum debeat aut velit eligere quidquam, non eligit optimum; si optimo illo indigeat, propter aliquam sui perfectionem aut beatitudinem, conc. ant: si optimo illo nullatenus indigeat, & si præterea illud optimum sit impossibile & chimericum, nego ant. & cons.

Unicum agendi motivum Deo est, intrinseca ipsius sapientia & bonitas: motiva extrinseca & objectiva nihil influunt in ipsius determinationem. Intrinseca Dei bonitas

Deum movit ad Mundum creandum: intrinseca Dei sapientia Deum direxit in creando Mundo. Finis quem sibi propoint in creandis Entibus Deus, est accidentalis ipsius gloria: qua caruit ab æterno, & qua potuit in æternum carere.

Optimus & sapientissimus est Deus: non quia opus aliquid facit, quo non possit esse melius & perfectius; sed quia ex motivo infinitè bono & ex sapientia perfecta operatur, quidquid ipsum videmus operari.

ARTICULUS QUARTUS.

DE OMNIPOTENTIA DEI.

466. DEFINITIO. *Omnipotentia Dei*, est facultas operandi quidquid in se nullam involvit repugnantiam, quidquid intrinsecam habet possibilitatem. (321).

PROPOSITIO PRIOR.

467. Inest Deo infinita activitas & potentia, quæ ad illud omne extenditur, quod in se non repugnat.

DEMONSTRATIO. I. Omnipotentia est perfectio simpliciter simplex, seu perfectio quam melius est habere quam non habere: ergo, si existit Ens infinitè perfectum, seu si existit Deus, existit omnipotens (384).

II. Demonstratum est superius Deum esse creatorem Mundi: sed *creatio Mundi* supponit in auctore ipsius Deo, potentiam infinitam; nulla enim potentia finita potuit, non modo hunc mundum, sed ne minimam quidem hujus mundi atomum, ex nihilo educere: ergo Deo inest infinita activitas & potentia. Sed infinita activitas & potentia ad illud omne evidenter extenditur, quod in se non repugnat; alioquin non foret infinita: ergo Deo inest infinita activitas & potentia, seu vera & completa Omnipotentia; quæ

ad illud omne extenditur, quod in se est possibile, quod
intrinsecam nullam involvit repugnantiam. Q. E. D.
minimis ut similiis non possit deinde ampliari: sit
PROPOSITIO POSTERIOR.

468. Ab illa Dei Omnipotencia non sequitur posse à Deo
produciri, aut mundum ab æterno existentem, aut creaturam om-
nium possibilium optimam & perfectissimam, aut materiam infi-
nitè extensam, aut numerum aliquem individuorum in se infinitum.

ARTICULUS QUARTUS

DEMONSTRATIO. Ratio est, quia hæc omnia in se repug-
nant; & quia ad res in se repugnantes non extenditur Po-
tentia in se realis.

I. Repugnat existere Mundum qui sit ab æterno creatus &
productus; & sic demonstratur.

In idea Mundi creati & producti, includitur essentialiter,
receptio existentie Receptio. autem existentie dicit
essentialiter, & instans quo recipitur existentia; & instans
præcedens, quo nondum recepta erat existentia. Ergo in
idea Mundi creati & producti, includitur essentialiter ins-
tans quod præcedat ipsius creationem & productionem; ac
proinde, ab idea Mundi creati & producti excluditur essen-
tialiter æternitas existentie.

II. Repugnat existere Creaturam quæ sit omnium possi-
bilium optima & perfectissima; & sic demonstratur.

In idea Creaturarum qualiscumque, includitur essen-
tialiter novæ perfectionis accipiendæ capacitas: in idea Dei
Creatoris includitur essentialiter inconsummabilis participabili-
tas, inconsummabilis potentia communicandi suam infinitam
perfectionem. Ergo non potest existere Creatura, qua me-
lior & perfectior creari non possit: ergo repugnat existere
aliquod Individuum, quod omnium possibilium sit optimum
& perfectissimum.

III. Repugnat existere Materiam quæ infinitam habeat ex-
tensionem; & sic demonstratur.

Ac primo quidam epugnat Materia infinitè exten-

sa, quæ sit increata & ex essentia sua existens: cum in idea
Materiæ nulla includatur existentie necessitas; imo, cum
ab idea Materiæ evidenter excludatur existentie necessitas
Utrumque hoc clamant & Inertia & Contingentia Mate-
riæ.

Supereret ergo ut materia posset existere infinita
per creationem: quod repugnare est evidens. Nam, quam-
cumque materia existenti & mundum visibilem componen-
ti datam concipias extensionem: concipis inconsummabi-
lem mundi augibilitatem non esse exhaustam; concipis in-
consummabilem Dei potentiam & participabilitatem non de-
ficere.

Ergo in idea mundi materialis quibuscumque in-
crementis adacti, qualicumque extensione donati, inclu-
ditur essentialiter ulterior augibilitas, ulterior novæ exten-
sionis in omnem sensum accipiendæ capacitas: ergo repug-
nat existere mundum materialem, qui habeat infinitam ex-
tensionem.

IV. Repugnat existere infinitum individuorum numerum,
in qualicunque Rerum specie, verbi gratia, in specie hu-
mana; & sic demonstratur.

In idea hominum possibilium, verbi gratia, inclu-
ditur essentialiter quod inconsummabilis sit illorum numerus.
Atqui repugnat numerum inconsummabilem exauriri &
consummari per creationem; alioquin non esset inconsum-
mabilis: ergo repugnat exauriri per creationem, num-
erum hominum possibilium. Ergo repugnat existere infinitum
hominum creatorum numerum: quotquot enim sup-
ponantur creati, semper finitus erit creatorum numerus;
semper novi in infinitum remanebunt creandi; semper in-
exhausta Deo erit potentia creatrix.

OBJECTIONES SOLVENDÆ.

469. OBJ. I. Si Deus esset omnipotens; posset Deus fa-
cere impossibilia & repugnantia, verbi gratia, Circulum
quadratum, Baculum uno tantum extremo constantem;

*

Materiam cogitandi capacem: falsum cons., ergo & ant. Probo maj. Rerum impossibilitas & repugnantia nihil est: sed quod nihil est non potest opponere obicem Omnipotentiæ Dei.

RESP. Nego maj. Potentia quæ extenderetur ad res repugnantes & impossibilis, esset *Potentia chimærica*, non verò potentia realis.

Ad probat., cone. maj., dist. min. Sed quod nihil est, non potest opponere obicem Omnipotentiæ Dei; non potest, inquam, opponere obicem qui sit aliquid reale & positivum, conc. min.: non potest opponere obicem qui sit aliquid negativum, qui sit merus defectus & mera negatio objecti possibilis & creabilis, nego min. & conseq. (321).

470. **OBJ. II.** Si Deus esset omnipotens; posset Deus saltem facere quidquid in se est possibile, quidquid in se non repugnat: falsum cons., ergo & ant. Probo min. Actio peccaminosa in se est possibile, in se non repugnat: atqui Deus non potest facere actionem peccaminosam: ergo Deus non potest facere quidquid in se est possibile, quidquid in se non repugnat.

RESP. Conc. maj., & nego min. Ad probat., dist. maj. Actio peccaminosa, quæ sit actio Dei, quæ sit actio Entis infinitam in intellectu suo & in sua voluntate rectitudinem essentialiter habentis, in se est possibile, nego maj.: actio peccaminosa, quæ sit actio Creaturæ intelligentis quidem & libera, sed esseentiale in intellectu suo & in sua voluntate rectitudinem non habentis, in se est possibile, conc. maj., & nego cons.

471. **OBJ. III.** Incapacitas producendi Creaturam omnium possibilium optimam & perfectissimam, arguit & supponit aliquam in divina Omnipotentia limitationem & imperfectionem: ergo, vel Deus non est omnipotens; vel

potest Deus producere Creaturam omnium possibilium optimam & perfectissimam, ac proinde mundum inter possibiles omnes mundos optimum & perfectissimum.

RESP. Nego maj. Incapacitas hæc oritur, non ex defectu perfectionis, sed ex plenitudine & infinitudine perfectionis: incapacitas hæc est attributum in Deo positivum, non verò negativum. (440). Incapacitas illa arguit & supponit excludi ab activitate Dei, omnem limitationem, omnem imperfectionem. Si enim limitata & imperfecta foret activitas Dei: illa Creatura foret omnium possibilium in se optima & perfectissima, cuius bonitas & perfectio adquasset & exhausisset omnem Dei activitatem.

Unde, ideo repugnat Creatura omnium possibilium in se optima & perfectissima: quia repugnat infinitam Dei activitatem exauriri & deficere; quia repugnat indefinitam Creaturæ perfectibilitatem eò tandem devenire, ut nihil ultrà perfectionis possit ipsi infundi ab omnipotente Deo.

472. **OBJ. IV.** Inconsumabilitas *divinæ Intellectivitatis*, inconsumabilitas Hominum possibilium, non impedit quin possint à Deo cognosci omnes homines possibles numero infiniti: ergo neque impedit inconsumabilitas *divinæ Potentiae*, inconsumabilitas hominum possibilium, quin possint à Deo creari omnes homines numero infiniti. Probo consequentiam. Non minor est Potentia Dei, quam Intellectivitas Dei: ergo, si Deus potest omnes cognoscere homines possibles, cur non poterit Deus omnes creare homines possibles?

RESP. Conc. ant. nego consequentiam. Ex eo quod omnes homines possibles cognoscantur à Deo, non sequitur omnes homines possibles à Deo posse creari.

I. Evidens est omnes homines possibles à Deo cognosci. Si enim finitum aliquem duntaxat numerum hominum possibilium cognosceret Deus; finitam esse oporteret Dei

Intellectivitatem: quod evidenter repugnat. (384).

II. Si queratur cur infinita hominum possibilium collectio, quæ tota simul potest cognosci, non possit tota simul creari: responde, in similibus questionibus consulendum esse fundamentale omnium Scientiarum Principium. (69).

Dum concipimus infinitam in Deo Intellectivitatem, hoc ipso concipimus infinitam hanc Dei Intellectivitatem, debere extendi ad infinitam omnem Individuorum possibilium Collectionem; quæ tota est in se & ex natura sua intelligibilis, quæ tota proinde patet necessariae Dei Intellectivitati. Contra, dum concipimus infinitam in Deo Activitatem: non ideo concipimus infinitam hanc Dei Activitatem debere extendi ad infinitam omnem Individuorum possibilium Collectionem, quæ est in se & ex natura sua inconsueta; quæ tota proinde non est in se creabilis.

III. Non inde sequitur Potentiam Dei minorem esse, quam Dei Intelligentiam. In suo perinde genere infinita est utraque hæc Dei perfectio: alia enim extenditur ad id omne quod potest cognosci; alia, ad id omne quod potest produci. Inde tantum sequitur utramque hanc Dei perfectionem in suo differre objecto; quod non eodem modo se habet relatè ad Potentiam, quo se habet relatè ad Intelligentiam.

Ex natura sua Possibilia possunt omnia cognosci, non possunt omnia creari. Quidquid cognoscit Deus, illud potest creare eo modo quo cognoscitur possibile, non alio modo quam quo cognoscitur possibile.

ARTICULUS QUINTUS.

DE SCIENTIA DEI.

473. OBSERVATIO. Ens in omni genere perfectionum absolutum & infinitum, est Ens infinitè intellectivum: intelligentia enim est perfectio simpliciter simplex, quam evidenter melius est habere quam non habere. (384)

Ens infinitè intellectivum, essentialiter intelligit & cognoscit quidquid est intelligibile, quidquid habet rationem Veri: infinita enim non foret ejus intellectivitas, si quid ipsam effugeret. Ergo divinam nihil latet, nihil effugit Intellectivitatem: quæ spectanda est tanquam speculum universalissimum & veracissimum, in quo tum Possibilia, tum Futura absolute, tum Futura conditionata, indefectibiliter ab æterno representantur.

474. ANNOTATIO. infinita hæc Dei Intellectivitas, universalissimum illud & veracissimum Speculum, nihil aliud est quam ipsa Dei natura & essentia, rerum omnium essentialiter reppresentativa. Unde, non multiplex, sed unica & simplicissima est, ex parte sui subjecti, Scientia divina.

Illa Dei Scientia, in se & in suo subjecto Deo unica & simplicissima, consideratur quasi multiplex ratione sui objecti, seu ratione sui termini; & dividitur in Scientiam simplicis intelligentiæ, quæ attingit Possibilia; in Scientiam visionis, quæ attingit Futura absoluta; in Scientiam medium, quæ attingit Futura conditionata, seu Futura quorum existentia pendet ab aliqua conditione quam potest Deus ad arbitrium suum vel ponere vel non ponere.

Circa Scientiam simplicis intelligentiæ, nulla est inter Philosophos opinionum diversitas. Non idem Opinorum consensus est inter Philosophos & Theologos, circa Scientiam visionis & Scientiam medium, de quibus duplice nobis hic paragrapho agendum incumbit.

PARAGRAPHUS PRIOR.

SCIENTIA VISIONIS,

475. DEFINITIO. Futurum absolutum aliud est necessarium, aliud liberum: utrumque est scientiæ visionis objectum.

I. Futurum absolutum necessarium est effectus quicunque à causa aliqua in se necessaria & minime libera produc-